

quod vbi introspexeris, cum Euangelicis doctrinis nihil habet
55 commune.

Tu macte ingenio, Erasme, theologiae maxime antistes, tuorum
laborum pensum, vt facere soles, nunquam intermitte; plane enim
persuasum est omnibus eruditis ad infelicia monstra conficienda te
natum esse Hereulem. Nemo ex hoc fastigio te deiciet, quando tua
60 omnia Christum Deum opt. max. feliciter spirant. Salutat te frater
meus Antonius tibi addictissimus, qui nunc Spirensis Ecclesiae
Suffraganeum agit Episcopum. Vale, optime Erasme.

Ex Friburgo Brisgoico. Nono Calen. Iunias. Anno. M.D.XX.

1106₁₁₀₇ FROM THOMAS MORE.

Epistolae selectae, 1520, f^o. M^o (a).

Canterbury.

F. p. 520: HN: Lond. xiii. 37: LB. 433.

26 May (1520).

[For the earliest source see App. 12, in vol. iii. The year-date is easily assigned from the public events mentioned.]

THOMAS MORVS ERASMO S. D.

DE puero cuius causam commendasti mihi, iam ante cum patre eius
egeram quam tu scripsisti. Rogarat enim pridem me per literas
puer ipse, quod sibi persuaserat apud illum meam sententiam
momenti aliquid ac ponderis habituram. Tractaui rem diligenter;
5 quid profecerim haud satis certo scio. Respondit mihi pater eius non

1106. TIT. THOMAS *add. F.*

D. α H: P. F.

1105. 61. Antonius] Engelbrecht († c. 1556-7) of Engen, after studying at Leipzig c. 1503 and taking orders, matriculated at Basle in the summer of 1517. In 1520, being 'baccalaureus formatus' in Theology, he was nominated Suffragan Bp. of Spire, with the title of Bp. of Termopoli; and therewith parish-priest of Bruchsal. About 1524 his Bp. sought to remove him, for sympathy with the new movement for reform; but his parishioners petitioned that he might remain. In April 1525, during the Peasants' Revolt, he fled from Spire with the Bp., but was invited to return (Bl. E. 93). He settled, however, at Strasburg, as preacher at St. Stephen's, and in Sept. 1526 his bpric. was given to another. He became more and more advanced in his views, and married c. Nov. 1533 (Bl. E. 377, 396). But before long the Strasburg Reformers found him an open enemy of their Church, and expelled him from his position; though to the profound regret of the citizens (see a letter printed by A. Hegler in his *Beitr. z. Gesch. d. Mystik in d. Reformationszeit*, 1906, p. 34). By 1536 he had

returned to the Catholic side, and settled in Cologne; but in 1542 he was still on friendly terms with T. Blaurer and Hubert.

See F. X. Remling, *Gesch. d. Bischöfe zu Speyer*, ii (1854), pp. 250, 1; and *Urkundenbuch*, ii (1853), pp. 496-8: also Bl. E. and VE. 758. A specimen of his handwriting is given by J. Ficker and O. Winkelmann, *Handschriftenproben des sechzehnten Jahrhunderts nach Strassburger Originalen*, ii, 1905, pl. 54.

1106. 1. puero] Perhaps Ant. of Bergen, the younger (Epp. 760, 969; cf. Ep. 737. 3); the description of whom in Epp. 717. 22-3, 1025. 9-16, agrees with that here. There is no letter to More in the packet which he carried to England in Nov. 1519 (Epp. 1025 etc.); but Erasmus' commendation to More may have been in connexion with Antony's return to England in 1520. Antony perhaps wrote then to More (ll. 2-3), as he had written to Wolsey (Brewer iii. 598).

patre] On the above identification this would be John of Bergen (cf. Ep. 737 introd.), whom More would have had many opportunities to meet.

omnino duriter; et tamen (vt noui hominem ad rem attentum) opinor respondisse tam commode, magis pudore quodam aduersandi mihi quam quod ex animi sui sententia loqueretur. Summa erat, de filio se vsurum consilio meo; sed interim non obscure significabat eum se nummatum malle quam literatum. At puerum ipsum sic animatum video, vt non rem paternam tantum, sed ipsum etiam patrem citius relicturus sit quam se diuelli patiatur a literis; nimirum dignus cuius indolem talem foueant omnes atque omni ope promoueant.

Louaniensem illum scholasticum ita collocaui vt non dubitem quin tibi perpetuo sit habiturus gratias. Eruditio eius perplacet hero; qui quum audiuisset eum mihi commendatum abs te, rogauit vltro vt iuuenem ipsi permitterem: qua in re ego non grauatim illi sum gratificatus, vt pote quod alioqui destinaueram petere. Nam apud me pluribus ministris non vacabat locus.

Is dum primis illis diebus esset apud me, ostendit mihi opera quaedam Lodouici Viuis, quibus neque magis elegans neque magis eruditum quicquam iam diu vidi. Quotum enim quemque reperias, imo adeo quem vnum ferme reperias vsquam, qui tam virente aetate (nam tu eum virente etiamnum aetate scribis esse) tam absolutum ciclopedias orbem absoluert? Pudet me profecto, mi Erasme, mei meique similium, qui vno aut altero libellulo, eoque fere inepto, venditamus nos, cum Viuem respicio tam iuuenem tam multa, tam excussa, tam disertis sermonis, tam abstrusae lectionis aedidisse. Magna res est linguarum alterutra pollere; ille se probat vtraque peritissimum. Maius quiddam ac fructuosius praeclaris imbutum esse disciplinis; at quis vno Viue se ostendit aut pluribus instructum aut melioribus? Multo vero maximum est sic bonas artes imbibisse discendo, vt in alios easdem possis rursus docendo transfundere; at quis illo docet apertius, dulcius, efficacius? Non possum satis admirari virtutes illas quas in Declamationibus eius tu et acute perspexisti et expressisti luculenter; potissimum vero (quod in declamando potissimum est) non modo illorum hystorias temporum tam exprompta memoria complecti quam non quibus suarum rerum meminit, verum hominum tot olim saeculorum functorum fato affectus tam praesentes induisse, vt non e libris hausisse quae declamat, sed vidisse, sensisse, in parte fuisse rerum vel prospere vel secus cadentium videatur: consilia denique non ex aliena conditione languidule, sed feruenter admodum ex suo ipse metu, spe, periculo, foelicitate metiri. Quod si in alterutra tantum parte praestaret, esset tamen admiratione dignum. Nunc vero talem se probat in vtraque vt chamelionta putes, verso solo simul mutasse colorem.

Vtinam expergiscantur, Erasme, atque ad istud Viuis exemplar copiam sese quidam qui nimium ambitiose volunt haberi pro

26. cyclopedias *F* *Corrig.*: cyclopedias *N.* 38. hystorias *F* *Corrig.* 45.
foelicitatē *F*: felicitatem *H.* 46. probata, *cf. l. 30*: prebet *F.* 47. chameleonta *F* *Corrig.*

15. scholasticum] On the same supposition this would be Adr. Aelius Barland; see *Epp.* 760. 142, 1028. 10-11.
16. hero] I have no clue.

21. opera] *The Declamationes Syllanae*; see *Ep.* 1082.

25. scribis] *Ep.* 1082. 53-4.

37. expressisti] *Ep.* 1082. 24-56.

50 disertis! idque eo magis titulo quod alia omnia contemnant, quam
 quod vel assequantur vel rite consequantur eloquentiam, vtpote qui
 ne per somnium quidem concipiant vllam rhetorices imaginem. Hi
 cum coeteras artes negligant, quonam studiorum nomine cohonestari
 postulant? Oratorem profecto vel rhetorem nemo iure vocabit eum
 55 qui neque veras agat causas neque declamet fictas. Quin poeta per-
 quam tenuis fuerit atque exanguis, cuius poema nullis philosophiae
 monitis, nullis rhetorum praeceptis, nullis disserendi exercitamentis
 formetur. Viues quum in rhetorica talem se praestiterit qualem
 haud ferme iam quisquam qui nihil profitetur aliud, tamen caetera-
 60 rum artium omnium quae quidem dignae sunt scitu, nullam reliquit,
 in qua non ita versatus est, vt in ea sola aetatem omnem contriuisse
 censeas.

Itaque vt nihil est illius quod non mirum in modum delectet
 omnes, ita me profecto quae scripsit in Pseudodialecticos peculiari
 65 quadam voluptate perfundunt: non ideo tantum (quanquam ideo
 quoque) quod illas ineptas argutias lepidis cauillis eludit, validis
 argumentis oppugnat, ineuitabili ratione a fundamentis eruit atque
 subuertit, sed et praeterea quod ibi video quaedam iisdem fere tra-
 ctata rationibus, quas et ipse mecum olim, quum nihil adhuc Viuis
 70 legissem, collegeram. Quae mihi nunc non eo nomine placent
 in libello Viuis, quod meae rationes ante arriserint mihi (solet enim
 placere, si quid afferre alios videmus quod nobis ante in mentem
 venerat) sed quod mihi plaudo quando quod ante suspectum habueram
 ne parum apte diceretur, nunc confirmor haud inscitum esse, post-
 75 quam Viui quoque video placuisse. Iam illud me capit ac delectat
 maxime, quod quum videam idem argumentum vtrique nostrum
 animum et cogitationem occupasse, tum sic vtrique tractatum, vt
 quanquam et fusius ab illo et elegantius, tamen in nonnullis non
 tantum res easdem afferamus, sed propemodum eadem etiam verba,
 80 sic mihi libenter blandior, quasi cognati quippiam syderis animos
 inter sese nostros occulta quapiam vi et conspiratione conciliet.

Hoc illi gratulor quod tantum habet locum apud reuerendissimum
 Cardinalem suum. Spero fore vt illius numinis fauor iniquitatem
 fortunae corrigat; quae solet in eos esse pessima quicunque merentur
 85 optima, et tanquam litteris ac virtutibus inuidens, indoctos fere
 atque improbos beneficiis suis euehere. Verum Cardinalis (cui beandi
 quemuis tam facilis fere quam ipsi fortunae facultas est) homini tali,
 quem inter penitissimos adsciuit, cui tantum eruditionis eximiae
 (qua nunc haud paulo clarius quam ipso dignitatis fulgore splendet)
 90 acceptum fert, non insigniter esse beneficus neque pro insigni sua
 bonitate volet, neque sine insigni apud posteros quoque translatione
 potest.

51. a H: consequentur F. afferre alios H: afferat alius a.
 euehere F: inuehere a.

54. H: vocabat a. 82. reuerendissimum om. H.

71. F: solent a. 86.

89. splendet H: splendore a.

64. in Pseudodialecticos] See Ep. 1108. 7n.

69. ipse mecum olim] More was doubtless thinking of such passages as that in the *Utopia* (pp. 61-3, ed. Froben, March 1518), where he speaks dis-

paringly of the scholastic philosophy. Cf. also LB. App. 513, 189D-99C, and his letter of 29 March (1518) to Oxford University (Jortin ii. 662-7).

83. Cardinalem] Wm. Croy; see Ep. 647 introd., and cf. Ep. 1108. 1.

Vale, mi Erasme charissime; quem ego spero fore vt Caleti propediem praesens praesentem in hoc Regum congressu complectar. Hodie appellit Imperator. Cras summo mane Rex in occursum 95 prodibit, imo fortassis hac ipsa nocte quae iam nunc appetit. Non credas quanto gaudio, non dico Regis ac procerum, sed populi quoque, sit acceptus nuncius per quem constabat Imperatorem huc appellere. Iterum vale e Cantuaria pridie pentecostes.

Quiddam est, mi Erasme, de quo si mihi notus esset Viues, ad- 100 monerem illum. Nunc quoniam haud certus sum quo animo acciperet ab ignoto tam importunum officium, ipse potes per occasionem submonere, esse in Aedibus legum atque item in eius Somnio (quod alioqui multorum superat peruigilatas vigilias) abstrusiora quaedam quam vt pateant nisi doctissimis; quum fuerit in rem litterariam 105 vtile illius omnia quam plurimis intelligi. Ei rei vel explicando vel adiectis in margine breuissimis scholiis facile mederi fuerit. Addet item plurimum lucis Declamationibus, si breuibus historiae summam complexus vel vna pagella praeponat.

Iterum vale. [Anno M.D.XIX.]

11061107. TO THOMAS MORE.

Epistolae selectae, 1520, f^o. M^s v^o. (a).

<Louvain.>

F. p. 522: HN: Lond. xiii. 38: LB. 496.

<June 1520.>

[It is easy to assign an approximate date from Ep. 1106, and the indication of Erasmus' illness (l. 13).]

ERASMVVS ROTERODA. THOMAE MORO SVO S. D.

NAE ad istius exemplum peruersissimo iudicio videmus esse patrum vulgus. Corpori liberorum anxie prospiciunt, animi possessionibus neglectis: cum frustra, imo cum suo malo, possideant opes qui nesciunt vt. De puero nec ago gratias, nec tu noui quicquam fecisti, cum nunquam non sis tui similis. 5

De Lodouici Viuis ingenio gaudeo meum calculum cum tuo sentire. Is vnus est de numero eorum qui nomen Erasmi sint obscuraturi. Nec aliis tamen aequae faueo, et te hoc nomine magis

1106. 108. a F Corrig. : hystoriae F. 109. Anno M.D.XIX add. H. 1107. 2. animi a H: animae F. 3. possideat F. 4. nesciat F. 8. aliis a: alii H. aequae a: om. F: magis F Corrig.

1106. 93. Caleti] Henry crossed to Calais 31 May for the meeting with Francis at the Field of the Cloth of Gold, 7 June: see Brewer iii, pp. lxxvii-lxxvi. At first his head-quarters were at Guines; but on 25 June he moved into Calais to prepare for a meeting with Charles. On 10 July the Emperor arrived at Wael, where Henry met him. The night was spent at Gravelines, and next day they rode together into Calais.

On 14 July Charles set out for Bruges and Ghent, and Henry soon afterwards returned to England. For Erasmus' presence at Calais see p. 296.

95. Imperator] Cf. Ep. 1079. 9n.

103. Aedibus legum] One of the later items in the *Opuscula varia* (Ep. 1108. 7n).

Somnio] See Ep. 1108. 202n.

108. Declamationibus] See l. 21n.

1107. 8. obscuraturi] A favourite form